

РЕГІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ США І ЄВРОПИ:
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ І БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

НАУКОВА СЕРІЯ
«ТРАНСАТЛАНТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»

TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV

**REGIONAL STRATEGY OF THE USA AND EUROPE:
FOREIGN-POLICY AND SECURITY DIMENSION
MONOGRAPH**

Kyiv

2016

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

**РЕГІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ США І ЄВРОПИ:
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ І
БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР
МОНОГРАФІЯ**

Київ

2016

УДК 327.913 (73+4)
ББК 66.4 (7США+4)
Р–32

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 9 від 27 квітня 2015 р.)

Всі права застережені. Розповсюдження і тиражування без
офіційного дозволу видавництва заборонено.

Рецензенти:

д.іст.наук, проф. **М. С. Дорошко**
(Інститут міжнародних відносин Київського національного
університету імені Тараса Шевченка);
д.політ.н., проф. **С. С. Троян**
(Дипломатична академія України при МЗС України);
д.політ.н., проф. **В. П. Горбатенко**
(Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України).

**Р–32 Регіональні стратегії США і Європи: зовнішньополітичний і
безпековий вимір.** Монографія.– К. : Центр вільної преси, 2016. – 528 с.

ISBN 978–966–2123–64–7

Монографія присвячена дослідженню зовнішньополітичних і
безпекових аспектів регіональних стратегій США і Європи, аналізу
багатостороннього співробітництва США і Європи з ключовими акторами
міжнародної взаємодії, з'ясуванню особливостей зовнішньої і безпекової
політики у сучасній системі міжнародних відносин. Монографія
розрахована на фахівців з міжнародних відносин, науковців–американістів,
дипломатичних представників, парламентарів.

УДК 327.913 (73+4)
ББК 66.4 (7США+4)

ISBN 978–966–2123–64–7

© Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	9
ГЛАВА 1. Сучасні зовнішньополітичні та безпекові стратегії: концептуальний дискурс	14
1.1. Стратегічне прогнозування зовнішньої політики: теоретичний дискурс (Ржевська Н. Ф.).....	14
1.2. Концептуальний вимір стратегічної культури: взаємозв'язок теорії та практики сучасних зовнішніх стратегій (Погорська І. І.).....	34
1.3. Соціальний конструкт міжнародних відносин та зовнішньополітичної діяльності (Піпченко Н. О.).....	56
1.4. Концептуальні підходи до визначення природи й сутності «сили» в зовнішній політиці держави (Белоусова Н. Б.).....	81
1.5. Інформаційна безпека США у сучасних зарубіжних дослідженнях (Кучмій О. П.).....	106
ГЛАВА 2. Регіональні зовнішньополітичні та безпекові стратегії США: ретроспективний і проспективний аналіз	139
2.1. Проблема політичного лідерства США в контексті кризи постбіполярної системи міжнародних відносин (Федуняк С. Г.).....	139
2.2. Регіональні зовнішньополітичні стратегії США у діяльності американських адміністрацій (Рижков М. М.).....	149
2.3. Трансформація регіональних безпекових стратегій США: прикладні дослідження (Макаренко Є. А.).....	172
2.4. Американсько–китайські взаємини й подолання конфліктогенності Азійсько–Тихоокеанського регіону (Головченко В. І.).....	194
2.5. Зовнішньополітична стратегія США щодо КНР наприкінці ХХ ст. (Шевчук О. В.).....	221
2.6. Особливості сучасної зовнішньої політики США щодо «арабського світу» (Погорська І. І.).....	259

2.7. Стратегія політики США у регіоні Близького Сходу: регіональний вимір (Сербіна Н. Ф., Сербіна К. Ю.).....	294
---	-----

ГЛАВА 3. Особливості зовнішньополітичних та безпекових стратегій Європейського Союзу.....324

3.1. Спільна зовнішня політика ЄС у вимірі регіонального співробітництва (Копійка В. В.).....	324
3.2. Політика Східного партнерства у зовнішній політиці ЄС (Чекаленко Л. Д., Ціватий В. Г.).....	349
3.3. Формування спільної політики європейської безпеки і оборони в умовах сучасних викликів і загроз (Макаренко Є. А.).....	384
3.4. Стратегічна культура ЄС в пріоритетах національного та наднаціонального рівня (Добржанська О. Л.).....	412
3.5. Регіональна політика Європейського Союзу: інформаційно–комунікаційний аспект (Тихомирова Є. Б.).....	434
3.6. Соціальні медіа як інструментарій зовнішньої політики Європейського Союзу (Піпченко Н. О.).....	462
3.7. Неоімперська «доктрина Путіна» та «українська криза» в оцінках західних експертів (Ожеван М. А.).....	489
3.8. Україна в системі європейської безпеки (Мінгазутдінов І. О.).....	506

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ.....524

CONTENTS

FOREWORD	9
-----------------------	---

CHAPTER 1. Modern foreign–policy and security strategy: a conceptual discourse	14
---	----

1.1. Strategic forecasting foreign policy: a theoretical discourse (Rzhevskaya N. F.).....	14
1.2. The conceptual dimension of the strategic culture: the relationship of theory and practice of modern external strategies (Pogorska I. I.).....	34
1.3. The social construct of international relations and foreign policy (Pipchenko N. O.).....	56
1.4. Conceptual approaches to the determination of the nature and essence of power in foreign policy (Belousova N. B.).....	81
1.5. The U.S. information security in modern studies (Kuchmiy O. P.).....	106

CHAPTER 2. Regional foreign–policy and security strategy of the U.S.: retrospective and prospective analysis	139
---	-----

2.1. The problem of political leadership of the U.S. in the context of crisis post–bipolar system of international relations (Fedunyak S. G.).....	139
2.2. Regional foreign–policy strategy of the U.S. administrations (Ryzhkov M. M.).....	149
2.3. Transformation of the U.S. regional security strategies: applied research (Makarenko E. A.).....	172
2.4. U.S.–Chinese relations and overcoming conflict in the Asia–Pacific region (Holovchenko V. I.).....	194
2.5. The U.S. foreign policy strategy on China in the late 20th century (Shevchuk O. V.).....	221
2.6. Contemporary the U.S. foreign policy trends in the Arab world (Pogorska I. I.).....	259

2.7. U.S. Middle East strategy: conceptual and applied aspects (Serbina N. F., Serbina K. Yu.).....	294
---	-----

CHAPTER 3. Foreign–policy and security strategies trends of the European Union.....324

3.1. The Common Foreign Policy of the EU: regional cooperation (Kopiika V. V.).....	324
3.2. Eastern Partnership in the EU foreign policy (Chekalenko L. D., Tsivatyi V. G.).....	349
3.3. Formation of the EU Common Security and Defense Policy: modern threats and challenges (Makarenko E. A.).....	384
3.4. Strategic culture at the national and supranational level (Dobrzhanska O. L.).....	412
3.5. The EU regional policy: information and communication aspect (Tikhomirova E. B.).....	434
3.6. Social media as a tool of the EU foreign policy (Pipchenko N. O.).....	462
3.7. Neo–imperial «Putin doctrine» and Ukrainian crisis: the Western experts estimates (Ozhevan M. A.).....	489
3.8. Ukraine in the European security system (Minhazutdinov I. O.).....	506
AUTHOR INFORMATION.....	526

13. Public Opinion in the European Union [Електронний ресурс] // Eurobarometer. – November 2013 – Режим доступу: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb80/eb80_citizen_en.pdf

14. М. Шкіранда. Європа тисяча прапорів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lab.org.ua/article/798>. – Заголовок з екрану

15. Kristeva J. Europhilia, europhobia // Constellations. An International Journal of Critical and Democratic Theory. – 1998. – Volume 5: Issue 3 – p. 35–47

3.5. Регіональна політика Європейського Союзу: інформаційно–комунікаційний аспект

Інформаційно–комунікаційний аспект регіональної політики ЄС обумовлений такими чинниками, як динаміка євроінтеграційного процесу, увага інституцій Європейського Союзу до регіонального розвитку країн Європи і досягнення, що має ЄС у цьому напрямку. Генеральний директор з регіональної політики зауважував, що до Європейської Комісії звернулися Китай, Росія і Бразилія, що прагнули встановити діалог з питань регіональної політики, мета якого полягає у стимулюванні обміну досвідом та інформацією, оскільки інтерес до європейського досвіду за межами Європи настільки сильний, що Генеральний директорат з регіональної політики вперше створив невелику спеціальну групу для організації діалогу з питань регіональної політики з країнами, які не входять до ЄС. Усвідомлюючи політичне і практичне значення такої діяльності, у 2009 р. Європейський Парламент виділив фінансування для пілотного проекту «Зміцнення регіональної і місцевої співпраці за рахунок просування регіональної політики ЄС на глобальному рівні» [1].

У Декларації з регіоналізму в Європі, термін «регіон» визначається у вузькому сенсі слова як територіальне утворення, узаконене державним законодавством, яке володіє рівнем наступним за рівнем держави й здійснює політичне самоврядування та розглядається як вираження політичної самобутності, яка може приймати всілякі політичні форми, що відображають демократичну волю кожного регіону приймати кращу форму політичної

організації [2]. У широкому розумінні регіон варто розглядати не лише як частину держави, але і як об'єднання частин кількох країн, і як сукупність держав, що мають певні особливості економічного, соціально–політичного і культурного життя.

Регіональна політика ЄС почала реалізовуватися як політика економічного та соціального згуртування ще з моменту підписання Єдиного європейського акту, а з 1987–1988 рр. вона стала одним з пріоритетних напрямків діяльності ЄС. Як зазначається у ст. 130а Єдиного європейського акту, «з метою стимулювання свого гармонічного розвитку в цілому співтовариство продовжує і розширює діяльність, спрямовану на зміцнення свого соціального й економічного об'єднання. Співтовариство особливо прагне скоротити розрив між різними регіонами і відставання регіонів, що знаходяться в найменш сприятливих умовах» [3].

Політика згуртування остаточно стала окремим напрямом діяльності ЄС з підписанням Маастрихтського договору, згідно з яким у 1993 р. був заснований Фонд згуртування, який мав фінансувати проекти в галузі захисту навколишнього середовища та розвитку транс'європейських мереж у державах–членах ЄС. Аналітики зазначають, що після Маастрихта кількість регіональних представництв стрімко зростала, зокрема, до 2000 р. кількість британських регіональних і муніципальних представництв досягло 32, французьких – 24, німецьких – 21, іспанських – 19, італійських – 18, австрійських – 12, датських – 12, нідерландських – 9, шведських – 10, фінських – 7. Навіть регіони країн–кандидатів мали свої представництва у Бельгії [4].

Регіональна політика ЄС спрямована на зменшення структурних диспропорцій між регіонами і сприяння збалансованому розвитку всієї території ЄС для реального забезпечення рівних можливостей всім своїм членам. В її основі лежить концепція солідарності та економічного і соціального згуртування. У документах ЄС термін «згуртування» отримав досить значне поширення і розглядається двояко: як згуртування регіонів і як згуртування в них соціальних верств (подолання міжрегіонального і соціального розриву). Засобами досягнення зазначених цілей є, перш за все, фінансові інструменти,

зокрема, Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Фонд згуртування, Європейський фонд солідарності, Європейський інвестиційний банк та міжвідомчі угоди. За період 2007–2013 рр., регіональна політика Європейського Союзу стала другою за величиною бюджету політикою ЄС [5].

ЄС визнає регіональну політику як пріоритетний напрям своєї діяльності. У Декларації з регіоналізму в Європі регіони характеризуються як невід’ємна та незамінна складова європейського розвитку і інтеграції і як найкраща форма організації для розв’язання регіональних проблем. На думку її авторів, держави Європи мають сприяти передачі повноважень регіонам, а також фінансових ресурсів, необхідних для їхнього існування, вносячи зміни в міжнародне законодавство [2].

Так, у 2010 р. бюджет цієї політики складав майже 25 % від загального бюджету Європейського Союзу [6]. Саме тому ще Маастрихтським договором було започатковано створення Комітету регіонів, що став консультативним органом ЄС, тобто представницьким органом регіональних та місцевих влад Європейського Союзу. Утворення комітету регіонів в ЄС і конгресу місцевої й регіональної влади в Раді Європи вважається одними з ефективних механізмів розвитку регіоналізму в Європі [2].

До Комітету регіонів входять представники місцевих і регіональних органів влади, а інститути Європейського Союзу, приймаючи рішення з проблем регіональної політики, захисту навколишнього середовища, соціальної політики, культури і освіти та деяких інших питань, що знаходяться у компетенції регіональних і місцевих органів влади, мають консультуватися з Комітетом регіонів. Комітет регіонів формується з представників, обраних у регіональні і місцеві органи влади. Він має 344 члени з 28 країн ЄС, його робота організована в 6 різних комісіях, що вивчають пропозиції, дискусії та обговорення для того, щоб формулювати офіційні думки з ключових питань.

Важливе значення у забезпеченні регіонального розвитку має і Генеральний директорат з регіональної політики Європейської

Комісії, який спрямовує зусилля на скорочення розриву у соціально-економічному розвитку різних регіонів ЄС. Відповідно до зазначених елементів регіональної політики він сприяє як національним ініціативам щодо допомоги регіонам, так і забезпечує підтримку заходів всередині ЄС. Наразі європейська регіональна політика здійснюється у трьох напрямках: сприяння економічному наближенню менш розвинутих регіонів, що головним чином розташовані в нових країнах-членах ЄС, щоб зменшити їх відставання від більш розвинутих країн; реалізація широких заходів, спрямованих на покращення регіональної конкурентоздатності і зайнятості; сприяння співпраці між регіонами і країнами для зменшення економічне значення національних кордонів [7].

Аналізуючи досвід ЄС у сфері регіональної політики, Р. Гоуле серед інших його важливих аспектів, які слід враховувати при розробці регіональної політики і управлінні нею, виділяє комунікаційний. Він пише: «...прозорість процесу реалізації стратегії і програми розглядається як важлива складова ефективного управління у ХХІ ст. Відповідно, ефективні комунікаційні й інформаційні системи мають бути включені в процеси управління програмами, наприклад, для того, щоб вказувати на проекти, яким була надана допомога, результати моніторингу і оцінки, а також пояснень для потенційних бенефіціарів щодо того, як отримати державну допомогу» [1].

Внутрішня регіональна політика охоплює країни-члени ЄС та забезпечує співпрацю між 271 регіоном через внутрішні кордони ЄС, а тому фактично охоплює міжрегіональну, транс'європейську співпрацю країн-членів ЄС. Її необхідність обумовлена тим, що, будучи однією з найбагатших територій світу, Європа має значні економічні та соціальні відмінності між державами-членами ЄС та їх регіонами. Скорочення розбіжностей між ними стало особливо актуальним після 2004 р. зі вступом 12 нових держав-членів, ВВП яких був значно нижче середнього по ЄС. Розпочаті тоді регіональні проекти знайшли підтримку у громадян ЄС, які відчували, що їхні міста чи регіони та вони особисто виграли від цієї політики.

Основні проблеми, з якими зустрічаються регіони світу, мають значний територіальний вимір, який вимагає відповідних дій, перш за все, на місцевому і регіональному рівнях. Саме тому співпраця з країнами, що не входять до ЄС, розглядається як така, що є важливою і відповідною спільним інтересам країн-членів, тому виникає потреба розробки та реалізації зовнішньої регіональної політики ЄС у двоякому вимірі. Перш за все, зовнішня регіональна політика має глобальний контекст і є транснаціональною політикою, яка охоплює партнерську взаємодію ЄС з групами країн за межами ЄС-28, зокрема, з АСЕАН, Латинською Америкою та Західноафриканським економічним і валютним союзом. Її здійсненню у 2009–2010 рр. сприяла реалізація пілотного проекту «Зміцнення регіональної і місцевої співпраці шляхом сприяння регіональній політиці ЄС у глобальному масштабі», спрямованого на покращення двосторонньої співпраці з Китаєм, Росією, Бразилією, Україною та іншими країнами, стратегічними партнерами ЄС. Він зорієнтований на дві взаємопов'язані цілі: по-перше, досягнення більш високого рівня взаєморозуміння і стимулювання більш ефективної політики в регіоні, і, по-друге, підвищення прозорості діяльності і пріоритетів регіональної політики [8].

З деякими країнами така співпраця здійснювалася на основі меморандумів про взаєморозуміння, зокрема, меморандуми про взаєморозуміння у сфері регіональної політики були підписані з Китаєм, Росією, Бразилією і з Україною. Вони базуються на європейському досвіді зменшення регіональних диспропорцій, поліпшення управління і створення динамічних стратегій, основу яких утворюють місцеві інформаційні мережі [1].

Виступаючи у травні 2009 р. у Брюсселі на конференції «Регіональне управління у глобальному контексті», колишній комісар з регіональної політики Д. Хебнер сказала: «У всьому світі країни мають схожі проблеми, серед яких глобальна економічна криза займає далеко не останнє місце, однак також існують проблеми старіння населення, ризики зміни клімату і занепокоєння енергетичною безпекою. В Європейському Союзі ми розвиваємо партнерство з

країнами за межами ЄС, що створює певні вигоди для обох сторін» [1].

Прикладом регіональної політики глобального контексту є стратегічне партнерство між Європейським союзом і країнами Латинської Америки та Карибського басейну, започатковане в Ріо-де-Жанейро у 1999 р. Ідея партнерства двох регіонів з того часу стала реальністю у формі сильних відносин у політичній, економічній та культурній сферах. Воно здійснюється на трьох скоординованих рівнях: регіональному, субрегіональному і двосторонньому, включаючи в себе субрегіональні групи: Мексику, Центральноамериканські держави (Коста-Ріка, Сальвадор, Гватемала, Гондурас, Нікарагуа і Панама), а також 13 країн Карибського басейну, групу країн Південної Америка, що складається з Андського співтовариства (Колумбія, Еквадор, Болівія, Перу) і МЕРКОСУР (Аргентина, Бразилія, Уругвай, Парагвай та Венесуела), а також Чилі.

З 1999 р. і дотепер регіональні програми співпраці охоплюють всю Латинську Америку і спрямовані на зміцнення зв'язків з Європейським Союзом через обмін досвідом та створення мереж, крім того, вони сприяють розвитку субрегіональної інтеграції. Серед основних документів, що регулюють співпрацю ЄС і Латинської Америки на сучасному етапі, виокремлюються регіональний програмний документ «Європейський Союз та Латинська Америка: партнерство глобальних акторів» та регіональна індикативна програма для Латинської Америки [9–12]. Як зазначається у Повідомленні Єврокомісії, партнерство з Латинською Америкою зміцнюється, оскільки два регіони співпрацюють в рамках спільного порядку денного у бірегіональному, двосторонньому, багатосторонньому та галузевих форматах з широкого кола питань. Сьогодні ЄС став другим за величиною в Латинській Америці торговим партнером та найбільшим інвестором. За останні десять років Європейська Комісія профінансувала більше 450 проектів і програм, що складає понад 3 млрд євро. Маючи це на увазі, комісія поставила перед собою такі довгострокові цілі, як створення мережі угод про асоціацію (в тому числі угоди про вільну торгівлю), з головною метою сприяння

інтеграції регіону; здійснення справжнього політичного діалогу з метою зміцнення впливу обох регіонів на міжнародній арені; розробка ефективних секторальних діалогів з метою скорочення соціальної нерівності та сприяння сталому розвитку; збільшення допомоги країнам Латинської Америки щодо залучення європейських інвестицій, сприяння економічному розвитку; підвищення взаєморозуміння шляхом освіти і культури [12].

Зовнішня регіональна політика ЄС охоплює і країни, що мають спільні кордони з ЄС, і сприяє уникненню нових розподільчих кордонів між ЄС і прилеглими територіями. Вона допомагає розвитку конструктивних контактів між регіонами і країнами, що знаходяться у безпосередній близькості від ЄС, налагодженню співпраці з ЄС, а країнам–кандидатам підготуватися до виконання зобов'язань, пов'язаних з членством в ЄС. На думку авторів Декларації з регіоналізму в Європі, прикордонне співробітництво зміцнює й згуртовує регіоналізм, а розвиток регіональної самобутності, заснованої на прикордонному співробітництві, сприяє політичній і соціальній стабільності [2].

Регіональне прикордонне співробітництво ЄС має три складові:

1. Північна регіональна програма – Програма Північного виміру (нині діючий проект отримав назву Коларктик) – охоплює регіони Балтійського, Північного і Баренцового морів, стосується членів ЄС – Фінляндії (саме вона була ініціатором прийняття даної програми) і Швеції. Ця програма включає і Норвегію, що згідно з Договором про Європейську економічну зону (також як і Ісландія, і Ліхтенштейн) є частиною внутрішнього ринку ЄС, підписала Шенгенську угоду і бере участь у питаннях єдиних паспортів і прикордонного контролю, як і з деяких інших питань політики ЄС з проблем забезпечення свободи, безпеки і правосуддя. Країна на рівноправних умовах співпрацює в програмах, ініційованих ЄС, зокрема, у сфері досліджень, освіти і культури [13]. Базовими документами цього проекту є «Північний вимір політики Союзу» [14], колективна політична Декларація [15] і Рамковий документ з Північного виміру [16]. Програма Північного виміру з самого початку розглядалася як плацдарм для розширення

ЄС за рахунок включення Польщі и трьох балтійських держав – Естонії, Латвії, Литви до ЄС, яка об'єднує різні програми і проекти ЄС, північноєвропейські організації, Раду держав Балтійського моря, Баренцево–Євроарктичну Раду і міжнародні фінансові інститути, але не має формального управлінського центру [17].

2. Південна регіональна програма стосується країн, з якими ЄС межує на півдні, Середземномор'ї – Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Марокко, окупована палестинська територія, Сирія, Туніс [18; 19]. Відносини ЄС з країнами Південного Середземномор'я і Близького Сходу були розпочаті у 1995 р. після прийняття Барселонської декларації. Європейсько–середземноморське партнерство, яке називають Барселонським процесом, є формою регіонального політичного, економічного і соціального співробітництва, яке ґрунтується як на двосторонніх угодах про асоціацію, так і на спільних угодах, зокрема, регіональному стратегічному документі та регіональних індикативних програмах [18; 19]. У політичній сфері європейсько–середземноморське партнерство є унікальною платформою, яка полегшує взаєморозуміння з метою зниження напруженості на Близькому Сході. В економічній сфері це співробітництво проявляється у розвитку інфраструктури мереж комунікації, регіональної економічної інтеграції і захисті навколишнього середовища. Крім того, регіональне співробітництво в Середземномор'ї забезпечує ефективні умови для обміну інформацією і політичним досвідом. У 2005 р. з нагоди десятої річниці Барселонської декларації на європейсько–середземноморському саміті глав держав були визначені нові завдання: зміцнення демократії, забезпечення гендерної рівності, підвищення поваги до прав і свобод людини; підвищення безпеки громадян, особливо в рамках боротьби з тероризмом; активізація співробітництва з питань імміграції, розробка середземноморської стратегії сталого розвитку, спільна діяльність проти расизму, ксенофобії та нетерпимості, зміцнення діалогу між урядовими і неурядовими акторами, співпраця з південної регіональної інтеграції.

3. Східна регіональна програма спрямована на країни східної Європи – Вірменію, Азербайджан, Білорусь, Грузію, Молдову, Україну [20] ґрунтуються на Європейській політиці сусідства. Її основи були вперше викладені в документах Європейської Комісії «Велика Європа» [21] і «Стратегія Європейської політики сусідства» [22], завдяки яким кожній державі пропонуються привілейовані відносини, включаючи можливість інтеграції у внутрішній ринок ЄС. Замість цього держави Європейської політики сусідства мають розвивати у своїх країнах демократію, дотримуватися прав людини і проводити реформи в різних галузях [23; 24].

За даними Міністерства економіки України, територія євро регіонів складає майже третину від загальної площі нашої країни. До складу євро регіонів входять 9 областей – Волинська, Закарпатська, Івано–Франківська, Львівська, Одеська, Сумська, Чернівецька, Чернігівська та Харківська. З 2008 р. Україна активно співпрацює з профільною інституцією ЄС з питань регіональної політики та місцевого самоврядування – Комітетом Регіонів. Йдеться про налагодження діалогу між представниками місцевих та регіональних влад країн–партнерів [25]. Україна включена в європейські регіональні процеси через Європейську політику сусідства, в рамках якої, починаючи з 2006 р., почала приділятися особлива увага розвитку східного регіонального співробітництва.

Продовженням східного вектору стала програма Східне партнерство [26], яка, не визначаючи членство в ЄС як остаточну мету партнерства, була покликана забезпечити активне співробітництво у дво– та багатосторонньому форматі як з Європейським Союзом, так і між країнами–партнерами з метою приведення їх законодавства, економіки і адміністративного управління та інших сфер до європейських стандартів [26]. Через Європейський інструмент сусідства на підтримку реформ в Україні для фінансування Національної індикативної програми 2011–2013 рр., було виділено індикативний бюджет у 470,05 млн євро (середньорічний рівень фінансування виріс на 25 % порівняно з попереднім періодом) [27].

Регіональне співробітництво за участю України стосувалося досить різних проблем, зокрема:

– розвитку енергетичної галузі – в рамках програми INOGATE (програма міжнародного співробітництва у галузі енергетики між ЄС, прибережними державами Чорного й Каспійського морів і їхніх сусідів) та проектів гармонізація газових і нафтових стандартів, гармонізація стандартів електроенергетики, інвестиції в енергоефективність в Україні і Молдові, нарощування потенціалу регуляторів енергетики в Східній Європі і Центральній Азії, забезпечення безпеки й надійності головної інфраструктури транзиту газу в Східній Європі й на Кавказі, підтримка інтеграції енергетичного ринку і стійкої енергетики, підтримка реалізації рішень Кіотського протоколу тощо;

- екологічних проблем – програма «Співробітництво у сфері міського розвитку і діалогу», яка спрямована на заохочення взаєморозуміння, діалогу та співпраці між місцевими суб'єктами в ЄС і країнами–партнерами східного та південного сусідства через створення потенціалу модернізації та зміцнення місцевих та регіональних органів влади; проекти співробітництва щодо захисту екології Чорного моря, якості повітря у східних країнах–партнерах, стійке комплексне використання земель у степах Євразії, фінансування водних ресурсів і водоочищення на основі спільних інвестицій;

- подолання транспортних проблем у рамках програми міжнародного співробітництва в транспортній галузі між ЄС і країнами–партнерами Східної Європи, Південного Кавказу й Центральної Азії, постійний секретаріат якої перебуває в Баку (Азербайджан), а регіональне бюро – в Одесі (Україна). Рамки кооперації охоплюють морський, повітряний, автомобільний і залізничний транспорт, безпеку на транспорті і транспортній інфраструктурі; проекти безпека і надійність наземного транспорту, безпека морських перевезень Чорним і Каспійським морями, морські магістралі Чорного і Каспійського моря, підвищення кваліфікації на транспорті, транспортний діалог і взаємодія мереж;

- розвиток транскордонного співробітництва – інвестиційний фонд сусідства, місія ЄС з надання допомоги на кордонах Молдови й України, прикордонне співробітництво тощо;

- забезпечення міжкультурних зв'язків – культурна програма східного партнерства, тематична платформа міжлюдські контакти, що зміцнює значення культури як чинника реформ, розвиває толерантність та соціальну згуртованість, сприяє обміну інформацією та досвідом між культурними агентами як на регіональному рівні, так і в межах усього ЄС, підтримує регіональні ініціативи, що сприяють соціально–економічному розвитку та вирішенню конфліктів на основі міжкультурного діалогу [26].

Успішності кожного з напрямків регіональної політики сприяють інформаційно–комунікаційні процеси, що їх супроводжують, а також регіональні інформаційні і комунікаційні програми ЄС. Як вже зазначалося, транспарентність процесу реалізації стратегій і програм регіональної політики має розглядатися як важлива складова ефективного управління, а комунікаційно–інформаційна підтримка і супроводження європейської регіональної політики повинні стати органічним елементом управління, оскільки здатні забезпечити високий рівень поінформованості з питань європейського розвитку і відповідний рівень довіри до ЄС і проведення систематичного моніторингу [28].

На думку вітчизняного економіста Є. Матвєєва, інформаційне забезпечення регіонального співробітництва можна трактувати як стимулювання інформаційного обміну між його суб'єктами [29], однак таке визначення фактично звертає увагу на результат або мету інформаційного забезпечення, залишаючи поза увагою його сутність. На нашу думку, зазначений термін має враховувати такі основні аспекти взаємодії, як процес збирання та переробки інформації щодо та в процесі транскордонної взаємодії, яка потрібна для прийняття обґрунтованих рішень під час управління транскордонним співробітництвом; створення баз даних для забезпечення такого співробітництва, зокрема для пошуку ділових партнерів, потенційних інвесторів тощо; формування автоматизованих систем управління

трансграничним співробітництвом; забезпечення необхідного рівня поінформованості громадськості щодо регіонального співробітництва як чинника широкої суспільної підтримки дій влади у сфері трансграничного співробітництва; позиціонування євро регіонів як активних учасників міжнародних відносин та створення їх позитивного іміджу на європейській арені. Отже, інформаційне забезпечення регіонального співробітництва можна розглядати як процес використання інформаційного ресурсу, інформаційних і комунікаційних систем для оптимізації трансграничної взаємодії регіонів [29]. Спеціально для підвищення ефективності інформаційно-комунікаційного забезпечення політики ЄС було розроблено керівництво щодо візуальної презентації зовнішньополітичної діяльності Європейського Союзу, яке було відповідним чином затверджено і оприлюднено на сайті ЄС [30]. Даний документ було розроблено для забезпечення поінформованості загальних або специфічних аудиторій країн або регіонів інформацією про ЄС, а також результати його діяльності. Серед інструментів комунікації ЄС виділимо:

- прес-релізи, які можуть бути інструментом комунікаційної діяльності у різних ситуаціях. Вони мають обов'язково містити символіку або згадування про ЄС (прапор, відзначення того, що фінансування було надано ЄС, називаючи кількісні показники фінансування в євро і в національній валюті). Якщо на прес-конференції планується участь офіційної особи з адміністрації ЄС, то прес-реліз повинен містити його ім'я і посаду.

- прес-відвідування – групові візити журналістів на об'єкти створюють додаткові можливості інформування, вони мають бути своєчасними і фокусуватися на матеріальних досягненнях; групи журналістів повинні супроводжуватися представниками делегації ЄС;

- листівки, брошури та інформаційні бюлетені, які сприяють комунікації, зокрема, листівки можуть забезпечити основну фактичну інформацію і адресу (наприклад, поштову адресу або веб-сайт), де можна знайти більш детальну інформацію; у брошурах можна більш докладно викласти проблему; бюлетені відрізняються регулярністю і

можуть бути опубліковані для інформування про проекти, програми навчання тощо;

- веб-сайти як ефективний інструмент комунікації розраховані на розміщення значного обсягу інформації, зокрема, це можуть бути фотографії подій, інтерв'ю, матеріали для преси;

- дисплейні панелі, пам'ятні таблички, банери, реклама, фото- та аудіовізуальна продукція, публічні заходи і візити, інформаційні кампанії [30].

Методичне забезпечення інформаційно-комунікаційної діяльності у регіональних програмах здійснює і Комітет регіонів, дирекція з комунікації та преси якого підготувала спеціальне видання, що має допомогти у використанні інформаційно-комунікаційних інструментів [31]. Прес-служби Комітету працюють разом з представниками комунікаційних служб місцевих або регіональних владних структур, готуючи прес-релізи для місцевих або регіональних мас-медіа. Вони також можуть повідомити інформаційні агентства в Брюсселі про діяльність представника регіону в комітеті і надають допомогу в організації прес-конференцій, якщо це необхідно, а також сприяють запрошенню комісара або депутата Європарламенту від відповідної країни та офіційних осіб від Європейської комісії. Передбачено можливість забезпечення аудіовізуальними матеріалами ЗМІ, зокрема: зйомка подій (інтерв'ю, прес-конференцій, ілюстрації, тощо) від імені місцевих / регіональних телевізійних станцій; технічна допомога журналістам при підготовці аудіовізуальних матеріалів (включаючи зйомки, освітлення, редагування або передачу кадрів через інтернет); зйомки прес-конференції, тематичних відео або ін. європейського супутникового телебачення, так, щоб їх можна було качати, всі європейські телевізійні станції.

Що стосується інформаційно-комунікаційного аспекту внутрішньої регіональної політики, його результативність підтверджують, перш за все, дані соціологічних опитувань в рамках Євробарометру. Результати досліджень свідчать, що половина респондентів поінформована про підтримку їх регіону або міста. Така поінформованість має більш високий рівень у 12 нових (60 %) і менш

високий рівень у старих державах–членах (47 %). Інформування громадськості найвищим є у Словенії (66 %), Литві (65 %), Австрії (64 %) і Ірландії (64 %), водночас воно є нижчим у Болгарії (35 %), Кіпрі (35 %) і в Нідерландах (30 %). У ФРН (46 %), Франції (45 %) і Великій Британії (38 %) – нижче середнього показника по ЄС.

Більшість громадян ЄС визнає, що регіональна політика Союзу служить інструментом для скорочення розриву між рівнями розвитку різних регіонів ЄС, і буде досить добре, якщо більшість регіонального фінансування буде зосереджено на бідних регіонах з тим, щоб допомогти їм наздогнати інші країни ЄС. Близько половини – 49 % громадян ЄС вважає, що регіональна політика ЄС має бути зосереджена виключно на бідних регіонах, у той же час як 47 % відповіли, що, на додаток до більш бідних регіонів, багатші регіони повинні також мати право на отримання підтримки ЄС. У відповідях на питання про пріоритетність підтримки бідних регіонів ЄС були значні відмінності по країнах. Так, у Данії 58 % респондентів заявили, що тільки бідні регіони повинні отримати підтримку, а у Латвії їх було приблизно вдвічі менше – 32 % [32].

Приблизно третина європейців – 34 % заявили, що вони чули про спільно фінансовані ЄС проекти для поліпшення їхньої місцевості. Дві третини – 65 % не були поінформовані про такі проекти. Наприклад, в Румунії, Литві, Латвії, Польщі та Словаччини, де всі, або більшість, регіонів мали право на отримання коштів у попередні роки, більш ніж 6 з 10 респондентів були обізнані, що ЄС підтримує його місто чи регіон. У чотирьох інших країнах, більше половини респондентів були обізнані про підтримку регіональних проектів у своїй області: Естонія (57 %), Чеська Республіка (58 %), Угорщина і Словенія (59 %). Велика Британія, Бельгія, Данія, Ірландія і Нідерланди виявили низький рівень обізнаності (між 13 % і 19 %). Поінформованість була також низькою у ФРН (19 %) [32].

Аналіз практики інформаційно–комунікаційної підтримки внутрішньої регіональної політики окремими державами–членами ЄС також свідчать про її ефективність, зокрема прикладом такої підтримки може служити досвід Польщі. Республіка Польща має спільний кордон з

іншими європейськими країнами, тому вважає транскордонне співробітництво важливим елементом євроінтеграції, високо оцінюючи його вплив на розвиток регіонів. Держава приділяє велику увагу дружнім і партнерським відносинам зі своїми сусідами. З початку 90-х років ХХ століття Польща бере активну участь у створенні єврорегіонів. На західному кордоні функціонують чотири єврорегіони: Європа–Віадрина (Німеччина/Польща) [33]; Шпрее–Найсе–Бобер (Німеччина/Польща) [34]; Найсе–Ниса–Ніса (Німеччина/Польща/Чехія) [35]; Померанія (Німеччина/Польща/Швеція) [36]. Мультирегіоном є Балтика, який включає, крім Польщі, Швецію, Росію, Латвію, Литву, Данію [37]. Країни Східної Європи, Балтії та СНД представлені єврорегіонами Бескиди (Польща/Чехія/Словаччина) [38]; Прадєд (Чехія/Польща) [39]; Сілезія (Польща/Чехія) [40]; Тешинська Сілезія (Польща/Чехія) [41]; Глаценсіс (Польща/Чехія) [42]; Немунас–Німен–Неман» (Латвія/Польща/Білорусь) [43]; Татри (Польща/Словаччина) [44]; Біловезька Пуца (Польща/Білорусь) [45], Шешупа (Польща/Росія/Литва/Швеція), Добрава (Польща/Чехія); Лина–Лави (Польща/Росія) [46]. Єврорегіонів, які включають області України, два – Карпати (Польща, Україна, Угорщина, Словаччина, Румунія) [47] та Буг (Польща, Україна, Білорусь) [48]. Кожен з єврорегіонів активно використовує різноманітні інформаційні ресурси для оптимізації транскордонної взаємодії регіональних утворень і розв’язання одного з поставлених завдань: постійно інформувати громадськість з обох сторін від кордону про цілі, принципи, програми і конкретні проекти співробітництва.

Виділяють такі напрями реалізації цього завдання: позиціонування єврорегіонів як активних учасників європейської співпраці; підтримка позитивного іміджу конкретного регіону як економічно розвиненого, інвестиційно привабливого регіону країни; забезпечення поінформованості громадськості щодо транскордонного співробітництва і, відповідно, забезпечення широкої суспільної підтримки дій влади прикордонних регіонів у сфері транскордонної взаємодії; створення і підтримка інформаційної мережі для пошуку бізнес–партнерів та інвесторів, банку інформації про технічні проекти

і спільне будівництво об'єктів та розгалуженої інформаційної мережі з питань транскордонного співробітництва; підвищення рівня поінформованості підприємців для сприяння розвитку експортних галузей економіки сусідніх держав і підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринках цих країн.

Програми інформування в польських регіонах мають різноманітний характер і проводяться в різних формах: прес-конференції і брифінги, наукові та науково-практичні конференції, семінари музичного, художнього, екологічного, мовного напрямів, практики учнів середніх шкіл у сусідніх країнах і ознайомлювальні поїздки, ознайомлення з польською культурою в регіоні шляхом відкриття виставкових центрів, популяризації польського мистецтва, організація конкурсів із реалізації проектів за програмою співробітництва в межах єврорегіонів, святкування ювілейних дат тощо.

Аналіз окремих інформаційних заходів і подій показав, що в умовах формування інформаційного суспільства дедалі більшого значення набуває іміджева діяльність різних суб'єктів соціально-політичного життя. Саме тому польські єврорегіони звертають увагу на власне позиціонування по обидві сторони кордону. Важливу роль у позиціонуванні регіону мають невербальні засоби – символіка регіонів, логотипи єврорегіонів та окремих заходів, які проводяться в межах транскордонного співробітництва. Звертають на себе увагу наявність і поширеність у польському інформаційному просторі візитівок кожного з регіонів – логотипів, які відображають специфіку кожного з них, оскільки вони містять оригінальні символи різного значення, які відображають особливості території, її ландшафту, природних і господарських умов: чайка в регіоні Балтика, гори в регіоні Татри, парус – у Померанії та Лино-Лаві.

Більшість єврорегіонів має спеціалізовані сайти, за допомогою яких поширюється різноманітна інформація про певний регіон і діяльність його суб'єктів для відповідної цільової аудиторії. Так, на сайті romerania.net є рубрики «Мистецтво і відпочинок», «Огляд польської системи освіти», «Німецькі назви польських міст»,

«Регіональна політика», «Економіка», «Туризм» тощо. Сайт єврорегіону Балтика містить загальну інформацію про цей регіон, його керівні структури по обидві сторони кордону, діяльність його окремих суб'єктів, завершені й чинні проекти, різноманітну документацію, зокрема Статут асоціації єврорегіону Балтика, протоколи засідань Ради і загальних зборів, звіти про діяльність єврорегіону Балтика, інформацію про партнерів, контакти тощо [37].

Сайт єврорегіону Шпрес–Нейсе–Бобер є двомовною інтерактивною базою даних, створеною у межах проекту, що є складовою політики розвитку партнерських відносин між прикордонними територіями, яку проводить Асоціація польських комун єврорегіону в партнерстві із саксонською асоціацією. Проект пов'язаний зі створенням партнерських відносин, консультацій для потенційних партнерів із польської і німецької сторін. Такий інноваційний підхід до партнерства зумовлює високу ефективність планованих заходів і тривалість дії результатів проекту [34].

Для інформаційного просвітництва та сприяння міжнародному співробітництву в галузі економіки, освіти, туризму, охорони навколишнього середовища, культури й соціальних справ на німецькій і польській стороні єврорегіону Померанія створюються центри консультаційних послуг, зокрема в галузях освіти, молоді, культури, прикордонного співробітництва (німецько–польські бізнес–форуми, семінари та практикуми, обміни й співробітництво у ділових поїздках; розміщення бізнесу в Польщі, інформація про контакти, ярмарки, заходи; будівництво й обслуговування регіональної бази даних компаній. Основне завдання таких центрів: супровід процесу інтеграції громадян сусідніх країн, установлення контактів із відповідними органами й установами в них для полегшення інтеграційних процесів; консультації та інформація для громадян із соціальних і правових аспектів їхнього перебування в сусідніх країнах; ознайомлення з місцевою мовою; допомога в укладанні договорів; співробітництво з відповідними установами й організаціями для вирішення окремих аспектів, пов'язаних із проблемами зв'язку; переклади будь–яких документів; посередництво

у вирішенні питань житла; мовні курси у школах; підтримка влади у вирішенні транскордонних проблем із допомогою комунікацій [36; 49].

У багатьох євро регіонах Польщі розроблено й підтримано різні форми молодіжного та студентського обміну, спрямованого на розвиток порозуміння між молодими людьми обох країн, розвиток партнерства співіснування і визнання особистої відповідальності, яке забезпечується шляхом підтримки проектів політичного, соціального, санітарного, культурного, природного й техногенного характеру, стажування. Важливим інформаційним ресурсом у євро регіонах є спеціальні журнали або бюлетені, присвячені європейській регіональній проблематиці. Прикладом такого видання є *Tatry* – двомовний щоквартальний бюлетень польсько–словацькою мовою, бюлетень *Euroinformacje*, що видається у євро регіоні Європа–Віадрина, бюлетень євро регіону Балтика. У всіх польських євро регіонах активно застосовуються як інформаційний привід спеціальні події. Використовуються різні типи заходів у межах трьох основних видів проектів: інтегровані проекти, у яких кожний партнер виконує частину заходів у межах спільних проектів на власній території; симетричні проекти, у яких подібні заходи проводяться одночасно по обидві сторони кордону; прості проекти, які мають транскордонний ефект, що виконуються найчастіше або лише по одну сторону кордону [49–53]. Прикладом простого проекту в регіоні Європа–Віадрина стало святкування 750–ї річниці створення м. Гожув Велькопольскі, під час якого застосовувалися рекламні матеріали з логотипом євро регіону, брошури з інформацією про програму *Interreg 3A* і про ЄС. Польський досвід інформаційної підтримки транскордонного співробітництва є актуальним для України, оскільки заходи, що відбуваються по обидві сторони кордону і висвітлюються у мас–медіа, надають суттєві можливості для позиціонування транскордонного регіону як певної економічної, соціально–політичної та культурної спільності [54; 55].

В євро регіоні Балтика ключовим регіональним проектом є Північний вимір, який розглядається як складова прикордонного

співробітництва, інформація про яке поширюється через веб-сайти партнерів Північного виміру, що містить спеціальний розділ «Інформаційна діяльність щодо забезпечення публічності», який передбачає забезпечення публічної діяльності спільної оперативної програми і забезпечення всіх потенційно зацікавлених сторін інформацією. Програми інформаційних заходів, забезпечуючи публічність, а також багатомовність, подаються англійською, фінською, шведською, норвезькою і російською мовами [13].

Серед пріоритетних напрямів регіонального співробітництва ЄС виокремлюються спеціальні проекти, які охоплюють комунікаційний простір прикордонних територій: «Регіональна інформація і комунікація» і «Регіональна програма обміну і поширення інформації». Ці програми є складовою частиною загальної комунікаційної політики ЄС, доповнюють національні програми, що мають регіональний вимір і сприяють налагодженню взаємодії з питань, які представляють взаємний інтерес [30].

Інформаційно-комунікаційна регіональна співпраця спочатку здійснювалася місце у країнах південного регіону. Так, проект «Регіональна інформація і комунікація» був реалізований як програма південного партнерства в Алжирі, Єгипті, Ізраїлі, Йорданії, Лівані, Марокко, Палестині, Сирії, Тунісі, Туреччині і фінансувався в рамках програми MEDA, що була спрямована на підвищення знань, рівня поінформованості і розуміння євро-середземноморського партнерства. Проект сприяв дебатам, діалогу і взаємодії молодих людей, дискусіям про майбутнє і зміцнення у середземноморському регіоні громадянського суспільства [57].

Поінформованості про регіональні програми і проекти ЄС сприяли спільні телерадіопрограми в Європі і середземноморських країнах-партнерах, підтримка регіональних медіа і молодіжних проектів. Створений в рамках цього проекту Євро-середземноморський інформаційний центр збирав і поширював інформацію, підтримував веб-сайт англійською, французькою і арабською мовами. Створена для журналістів регіону мережа «Європа для середземноморських журналістів» допомагала готувати матеріали

для ЗМІ з питань діяльності Європейського Союзу та регіонального співробітництва [58]. Пізніше ця програма стала здійснюватися у рамках Європейського інструменту сусідства одночасно зі східним проектом ЄС. Логічним доповненням програми стала реалізація регіонального проекту підтримки інформаційного суспільства «Регіональна програма з підтримки розвитку інформаційного суспільства в Середземноморському регіоні». Проект мав сприяти регіональній гармонізації політики і інформаційному розвитку регіону [59; 60].

У рамках програми передбачено систематичне інформування про політику допомоги, яку ЄС надає регіонам. Вона сприяє співробітництву між журналістами і інформаційними агентствами, допомагає створювати стійкі комунікаційні мережі, що сприяють діалогу і взаєморозумінню, зокрема, було підписано контракти щодо виробництва телерадіопрограм, прес-матеріалів, веб-порталів і проведення спеціальних заходів та акцій регіонального, напіврегіонального чи двостороннього характеру (табл. 2).

Таблиця 2

Структура регіональної інформаційної і комунікаційної програми Європейського Союзу

Зміст діяльності	Мета	Назва проекту	Засоби реалізації
Медійна Діяльність	Забезпечення максимальної присутності ЄС у ЗМІ регіону	Діяльність ЗМІ: максимальне розширення присутності ЄС у ЗМІ	Робота з журналістами, інформантами, що інформують громадськість про ЄС, забезпечення інформаційними джерелами, сприяння організації репортажів про фінансовані в даних країнах проектів ЄС на телебаченні, радіо, у пресі і на новинних сайтах

Зміст діяльності	Мета	Назва проекту	Засоби реалізації
Навчальна та практично-прикладна діяльність	Інтенсифікація інформаційного обміну	Діяльність з інтенсифікації інформаційного обміну: навчання і створення мереж	Навчання журналістів із провідних ЗМІ регіону, створення регіональних інформаційних каналів і мереж, навчання понад 200 журналістів у чотирьох групах: Близький Схід, Магриб і Ліван, Кавказ і російськомовні країни, а також налагодження і підтримка контактів з більш, ніж 500 журналістами
Організаційно-дослідницька діяльність	Обмін і поширення інформації, моніторинг ЗМІ	Підтримка обміну і поширення інформації, моніторинг ЗМІ	Створення інформаційного центру ЄІСП, мережі журналістів у сусідніх країнах Європейського Союзу, надання інформації і моніторинг засобів масової інформації
Дослідницько-аналітична діяльність	Стратегічні дослідження та аналіз комунікацій	Стратегічне дослідження і аналіз комунікацій: вивчення думки і опитування населення	Вивчення громадської думки шляхом опитування для з'ясування думок і поглядів цільових аудиторій у регіонах, охоплених ЄІСП з метою визначення оцінки політики ЄС

У рамках програми було реалізовано кілька основних проектів: у країнах південного регіону – «Європа – наш сусід» і «Євромед Новини», у східному регіоні – «Привіт, Європа». Зокрема, проект мультимедійної комунікації «Європа – наш сусід» (www.eurojar.org) спрямований на забезпечення «максимальної прозорості Європейської політики сусідства у Лівані, Сирії, Йорданії, Палестині, Єгипті, Тунісі, Марокко та Алжирі. Він підтримує виробництво новинних програм і репортажів на телебаченні й у пресі про пов'язані з ЄС проекти у середземноморських країнах-партнерах. У його рамках публікуються щотижневі нариси у ліванській щоденній газеті L'Orient Le Jour, панарабській щоденній газеті Al-Nayyat та газеті Le Commerce du Levant. Щотижневі репортажі передаються Міжнародною Ліванською радіомовною корпорацією і Ліванським супутниковим телебаченням, орієнтованими на арабський світ.

Французький проект Євромед Новини поєднує медіа Європи, Алжиру, Йорданії, Лівії, Сирії, Марокко і Лівану для забезпечення взаємної поінформованості про Євро–середземноморське партнерство тих, хто живе по обидві сторони Середземномор'я, поширення новин про політику Європейського сусідства. До основних тем, які висвітлюються в рамках цього проекту, відносять молодь і допомога у сфері зайнятості, сільські жінки і ліквідація неграмотності, гендерна рівність, проблеми забруднення моря, альтернативні джерела енергії, європейська стратегія розвитку евро–середземноморської культурної спадщини. Місія Євромед–Новин вбачається в інформуванні населення південних середземноморських країн про ініціативи ЄС щодо співробітництва з сусідніми регіонами шляхом культурного діалогу; спільні завдання вирішуються об'єднаними зусиллями медіа ASBU, COPEAM і EBU, громадські телекомпанії EPTV в Алжирі і Франції, JRTV в Йорданії, LJB у Лівії, ORTAS у Сирії, SNRT у Марокко і телебачення у Лівані [59]. Сайт www.euromed-news.org доступний французькою, англійською і арабською мовами має інтерактивне вікно, спеціальні сектори для завантаження файлів, швидкий і легкий доступ до інформації і новин, надає різні інтернет–послуги. Відео матеріали викладаються не лише на веб–сайті проекту, але й на каналі проекту в YouTube.

Інформаційний і комунікаційний проект «Привіт, Європа», що забезпечує присутність ЄС у країнах–партнерах на Кавказі, є складовою регіональної інформаційної і комунікаційної програми Європейського Союзу. У рамках проекту були поєднані зусилля телерадіокомпаній, газетних і мережевих видавців Вірменії, Азербайджану і Грузії, що уможливило створення і розміщення у медіа якісної інформації про ЄС, створювати тележурнали і документальні фільми, а також мережевий контент на теми ЄС і його партнерських відносин з країнами європейського сусідства. Привертаючи увагу до людського виміру європейської політики сусідства, проект «Привіт, Європа» сприяв активізації взаємодії між громадянами ЄС і закавказьких держав, між різними суспільствами і культурами, покращенню відносин між громадянами сусідніх країн у регіоні. Сайт «Привіт, Європа» містить

інформацію з політичних, економічних і культурних питань; корисні факти про ЄС, Східне партнерство; тут можна завантажити телерадіопередачі чи дивитися їх у прямому ефірі; отримати останні друковані чи інтернет-статті мовою оригіналу; знайти для кожної країни статті і додаткові посилання з тем, що дають уявлення про загальну і регіональну політику ЄС, співпрацю між ним і конкретною країною.

У кожній країні є свої особливості реалізації проекту «Привіт, Європа». Так, у Вірменії громадське телебачення транслювало щомісячні ток-шоу, відомі як «Європейська формула». «Інтерньюс» Вірменії поширював соціальну рекламу «Нова Європа» і спеціальні доповіді Parallels, де аналізувалася динаміка співробітництва між Вірменією та країнами ЄС у різних сферах Європейської політики сусідства. «Інтерньюс» Вірменії у партнерстві з Радіо Ай транслювали щотижневі інтерактивні програми «Європейська перспектива» з елементами ток-шоу. Газета 168 Zham публікувала додаток «Європейські вікна», де обговорювалися найбільш важливі аспекти співробітництва з ЄС.

«Інтерньюс» Азербайджану транслював спеціальні телевізійні журнали «Європа і ми», Antenn Radio 101.1 FM – радіожурнали «Європа сьогодні», щоденна газета «Дзеркало» опублікувала додатки до газети «Євроінтеграція», на сайті <http://mediaforum.az/eu> поширювалися новин, присвячені проблемам політики, регіону, права і суспільства. «Інтерньюс» Грузії і телекомпанія «Руставі-2» поширювали документальні фільми грузинською мовою з питань співпраці ЄС і Грузії, радіо «Зелена хвиля» транслювало щотижневі радіопрограми (ток-шоу) грузинською мовою «Євро Вид», щоденна газета «24 години» публікувала щомісячних додатки Partner.East тощо. В інформаційно-комунікаційних проектах регіональних проектах ЄС максимально враховувалася специфіка країн-сусідів південного і східного регіонів, що дозволяло реагувати на потреби конкретних територій і вирішувати проблеми європейських партнерів.

Низка програм інформаційно-комунікаційного спрямування здійснювалася і здійснюється ЄС в Україні, серед яких регіональні проекти інформаційно-комунікаційного характеру, спрямовані на всі

країни–сусіди ЄС, зокрема проект OPPOЛ «Опитування громадської думки», який охоплює всі країни–партнери зовнішнього напрямку регіональної політики ЄС; регіональні комунікаційні програми ЄС, що реалізуються у всіх чи більшості країн Східного партнерства, зокрема «Вікно в Європу»; регіональні проекти, спрямовані на окремі країни, зокрема програма UA–Kiev; регіональні комунікаційні проекти в рамках інформаційно–комунікаційних бюджетів Представництва ЄС в Україні; інформаційно–комунікаційна підтримка різноманітних проектів, що реалізуються в Україні за фінансування ЄС. Для підвищення поінформованості громадськості про регіональну політику ЄС різноманітні інформаційні ресурси поширює Представництво ЄС в Україні, до яких належать:

- веб–сайт Представництва Європейського Союзу, де можна знайти інформацію про ЄС, його відносини з Україною, програми та проекти ЄС, що реалізуються в Україні, новини ЄС та співпрацю ЄС з Україною;

- підтримка інформаційних центрів ЄС, що є одним з основних джерел інформації про Європейський Союз в країнах, які не є членами ЄС. Вони надають необхідну інформацію про історію виникнення та принципи формування Європейського Союзу, спільний здобуток держав–членів ЄС, поточну проблематику й стратегію подальшого розвитку європейської спільноти. В Україні діють інформаційні центри при університетах Києва, Дніпропетровська, Тернополя, Чернівців і Луцька;

- публікації в електронному та/або друкованому вигляді брошур «Європа у 12 уроках», «Відносини Україна–ЄС», «План Дій Україна–ЄС» тощо;

- публікації в електронному та/або друкованому вигляді періодичних видань, зокрема «Вісник для журналістів: новини ЄС», «Новини співпраці з ЄС», Євробюлетень. «Вісник для журналістів: новини ЄС» містить матеріали, які можуть бути вільно використані та передруковані у друкованих та електронних ЗМІ, а також у будь–яких інших інформаційних проектах чи повідомленнях, за умови посилання на Представництво ЄС в Україні. Бюлетень «Новини співпраці з ЄС» подає інформацію про нові програми ЄС на підтримку реформ в Україні,

про проекти, що реалізуються в Україні. Євробюлетень як офіційне інформаційне видання інформує про місію, діяльність і політику ЄС, його програми допомоги і підтримки. Крім перелічених видань, за підтримки Представництва ЄС в Україні видається і національна газета «Україна – Євросоюз у деталях», яка поширювала додатки до найбільш популярних медіа у 15 регіонах України [61–63]. У рамках проекту «Підтримка мережі Євроклубів України» здійснюється підготовка вісника української мережі європейських клубів «Євроклуб.ua», мета якого сприяти мережевій діяльності вітчизняних молодіжних євроклубів шляхом обміну інформацією між ними, координації та надання їм інформаційної, методичної та організаційної підтримки [64].

Реалізація проектів і програм регіональної співпраці ЄС з сусідніми країнами забезпечує інформування цільових аудиторій щодо участі в них, а інформаційно–комунікаційні заходи сприятимуть формуванню позитивного іміджу ЄС в регіонах, підвищуватимуть рівень довіри до євроінтеграції загалом. Забезпечення максимальної поінформованості про регіональне партнерство, його позитивного сприйняття на всьому просторі європейського добросусідства, зокрема і в українському комунікативному просторі, зумовлюватиме конструктивну налаштованість українського суспільства до поглиблення політичного, економічного та гуманітарного співробітництва з ЄС.

Література

1. Гоуле Рафаел. Европейская региональная политика: источник вдохновения для стран, которые не входят в ЕС? Применение принципов и обмен опытом. – Office of the Official Publications of the European Union, 2009. – 16 с.
2. Декларация по регионализму в Европе. Ассамблея регионов Европы. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/PressComm/Publications/DeclarationRegionalism/.dam/110n/ru/DR_RUSSE.pdf.
3. Єдиний європейський акт. Угода від 17.02.1986 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_028.
4. Зонова Т. В. Парадипломатия европейских регионов / Т.В. Зонова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amberbridge.org/article?id=106>.
5. Regional policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/index_en.htm.
6. DG Regional Policy 2010. Annual Activity Report. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/atwork/synthesis/aar/doc/regio_aar.pdf.

7. Европейская региональная политика: источник вдохновения для стран, которые не входят в ЕС? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_ru.pdf.
8. Pilot project «Enhancing regional and local cooperation through the promotion of EU regional policy at a global scale» [Электронный ресурс]. – С(2010)1563. – Brussels, 17/3/2010. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/regional_policy/tender/pdf/official/decision2010_enhancing_cooperation.pdf.
9. The European Union and Latin America: Global Players in Partnership. Communication from the Commission to the European parliament and the Council [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://eeas.europa.eu/la/docs/com09_495_en.pdf.
10. Latin America regional programming document. 2007–2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://eeas.europa.eu/la/rsp/07_13_en.pdf.
11. Mid–Term Review and Regional Indicative Programme 2011–2013 for Latin America [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.eeas.europa.eu/la/csp/11_13_mtr_en.pdf.
12. A stronger partnership between the European Union and Latin America. [Электронный ресурс]. // European Parliament. – 8 December 2005. – Режим доступа : http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&la=en&type_doc=COMfinal&an_doc=2005&nu_doc=636.
13. Программа Коларктик ENPI CBC 2007–2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.madroad.ru/getattached.php%3Ffileid%3D83.
14. Communication from the Commission to the Council: A Northern Dimension for the policies of the Union [Электронный ресурс]. – COM 98/0589. – Brussels. – 25/11/1998 – Режим доступа : http://aei.pitt.edu/3360/1/000536_1.pdf.
15. Political Declaration on the Northern Dimension Policy [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://eeas.europa.eu/north_dim/docs/pol_dec_1106_en.pdf.
16. Northern Dimension Policy Framework Document [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://eeas.europa.eu/north_dim/docs/frame_pol_1106_en.pdf.
17. Сергунин А. Восточное и северное измерения: сравнительный анализ / Александр Сергунин. // Восточное измерение Европейского Союза и Россия. Сборник докладов международной конференции, Великий Новгород, 14 ноября 2003 г. – Санкт–Петербург, 2004. – с. 64–68.
18. EU Common Strategy for the Mediterranean Region [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/mediterranean_partner_countries/r15002_en.htm.
19. EU Strategic Partnership with the Mediterranean and the Middle East. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Partnership%20Mediterranean%20and%20Middle%20East.pdf>.
20. European neighbourhood and partnership instrument (ENPI) regional strategy paper (2007–2013) and Regional indicative programme (2007–2010) for the euro–mediterranean partnership [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/country/enpi_euomed_rsp_en.pdf.
21. Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours. [Электронный ресурс]. – Brussels. – 11.3.2003 – COM(2003) 104 final. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf.

22. European Neighbourhood Policy Strategy Paper. [Електронний ресурс]. – Brussels. – 12.5.2004. – COM(2004) 373 final. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/strategy/strategy_paper_en.pdf.
23. TACIS (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States) – європейська програма підтримки процесу переходу до ринкової економіки та демократичного суспільства в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії.
24. ENPI. Eastern Regional Strategy Paper for 2007 to 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/country/enpi_eastern_rsp_en.pdf.
25. Європейські асоціації запрошують українські регіони // Україна – Євросоюз у деталях, №3 (6) жовтень 2010 року. – с. 3.
26. Східне партнерство. [Електронний ресурс]. {SEC(2008) 2974}. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=227401910&cat_id=223345569&ctime=1247064584304.
27. ЕС выделяет 470,05 миллиона евро на поддержку реформ в Украине в 2011–2013 гг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.enpi-info.eu/files/publications/Ukraine_RU.pdf.
28. Наши соседи: панорама региональных программ и проектов в странах Восточной Европы. – Европейская Комиссия, Бюро сотрудничества EuropeAid. – Брюссель, 2010. – 56 с.
29. Матвеев Є. Е. Організація регіональних систем інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.10.01 / Є. Е. Матвеев ; НАН України ; Ін-т регіон. дослідж. – Л., 2005. – 21 с.
30. Communication and visibility manual for European Union External Actions. 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/europeaid/visibility/index_en.htm.
31. Communication tools for CoR members. [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу : http://www.cor.europa.eu/cor_cms/ui/ViewDocument.aspx?contentid=0d1e9b21-40e9-4a80-8b8f-e897a9c505ea.
32. Citizens' awareness and perceptions of EU regional policy. // Analytical report. Flash Eurobarometer 298 – The Gallup Organization. – Publication: September 2010. – 95 p.
33. Pro Europa Viadrina (Poland – Germany) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.viadrina.org.pl.
34. Sprewa – Nysa – Bóbr (Poland – Germany) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion-snb.pl.
35. Nysa (Poland – Germany – Czech Republic) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion-nysa.pl.
36. Pomerania (Poland – Germany – Sweden) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pomerania.org.pl.
37. Bałtyk (Poland – Denmark – Sweden – Lithuania – Latvia – Russia), [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eurobalt.org.pl www.eurobalt.org.pl.
38. Beskidy (Poland – Czech Republic – Slovakia) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion-beskidy.pl www.euroregion-beskidy.pl.
39. Pradziad (Poland – Czech Republic) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.europradziad.pl.
40. Śląsk Cieszyński (Poland – Czech Republic) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion.olza.pl.

41. Silesia (Poland – Czech Republic) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion-silesia.pl.
42. Glacensis (Poland – Czech Republic) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion-glacensis.ng.pl.
43. Niemen (Poland – Lithuania – Belarus) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.sspen.pl.
44. Tatry (Poland – Slovakia) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion-tatry.pl.
45. Puszcza Białowieska (Poland – Belarus) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion-puszczabialowieska.prv.pl.
46. Łyna – Ława (Poland – Russia) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/wroc/ASSETS_165-174.pdf.
47. Karpacki (Poland – Ukraine – Slovakia – Hungary – Romania) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.carpathian.euroregion.org www.carpathian.euroregion.org.
48. Bug (Poland – Ukraine – Belarus) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.euroregion-bug.w4u.pl.
49. Polsko-niemiecki Punkt Kontaktowo-Doradczego dla mieszkańców [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pomerania.net/main.cfm>.
50. Polsko-Angielski DLA Doradczego Kontaktowo mieszkańców [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pomerania.net/main.cfm>.
51. Centrum Europejskie przy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.haus.pl/pl/ceninf.html>.
52. Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży w Meklemburgii [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pomerania.net/main.cfm>.
53. Biuletyn «EUROINFORMACJE» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euroregion-viadrina.pl/biuletyn.php>.
54. Euroregion «Pro Europa Viadrina» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.euroregion-viadrina.pl/viadrina_d.php.
55. Centrum Europejskie przy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.haus.pl/pl/ceninf.html>.
56. MEDA – програма фінансової і технічної допомоги країнам південного Середземномор'я: Алжир, Кипр, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Мальта, Марокко, Палестинська територія, Сирія, Туніс і Туреччина. В її основі лежать програми Phare і TACIS, особливо стосовно прозорості і інформації.
57. Regional Information & Communication Programme. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.enpi-info.eu/mainmed.php?id=247&id_type=10.
58. Impact evaluation of the ENPI – Regional Information and Communication Programme. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aca-expertise.com/aca_frameworks/framework_2009-11-23_13-56-04.doc.
59. About Euromed-news. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euromed-news.org/en/About-Euromed-news>.
60. Opinion Polling and Research in the ENPI Countries and Territories. Country report on the baseline studies, Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/ukraine_bls_final_en.pdf
61. EU-funded information campaign opens a «Window to Europe» for Belarus, Moldova, Russia and Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.enpi-info.eu/maineast.php?id=18476&id_type=1.

62. UA–Kiev: ENPI – mass media communications campaign on EU–Ukraine and EU–Belarus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ted.europa.eu/TED>.

63. Представництво Європейської Комісії в Україні. – Київ, ТОВ «FGL Energy», 2009. – 28 с.

64. Українська мережа євроклубів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.euroclubs.org.ua/

3.6. Соціальні медіа як інструментарій зовнішньої політики Європейського Союзу

Трансформація сучасного міжнародного середовища вимагає від політичної еліти країн постійної уваги до сучасних інформаційних технологій задля узгодження та розробки цілісної стратегічної зовнішньополітичної концепції, оскільки розвиток глобалізаційних процесів зумовив зміну впливу держави на управління світовими політичними процесами, розмивання традиційних понять державного суверенітету, національної ідентичності та непорушності державних кордонів. Інформаційно–комунікаційні технології надають рівні можливості як для здійснення негативного впливу на зовнішньополітичні процеси через поширення кіберзлочинності, інформаційного тероризму та інших інформаційних зловживань, так і для позитивного впливу – через удосконалення методів здійснення зовнішньої політики, її демократизації, надання рівних можливостей сучасним акторам міжнародних відносин щодо забезпечення національних інтересів.

Налагодження ефективного регіонального співробітництва сприяло поглибленню інтеграційних процесів на рівні ЄС і формуванню єдиної зовнішньої політики, яка координується Європейською дипломатичною службою. Аналізу перспектив розширення Європейського Союзу, ролі та місця наднаціонального утворення в міжнародних відносинах, особливостей прийняття колективних рішень у сфері зовнішньої політики ЄС присвячено низку робіт вітчизняних вчених Л. Губерського, В. Копійки, М. Миронової, Т. Шинкаренка, О. Шаповалової, В. Ціватого та інших,